

Karrierelæring for elever i udskoling og på grundforløb 1

Et projektresultat

Den Danske ordbog beskriver 'karriere' som en vogn (kærre) eller væddeløbsbane. Ifølge Wikipedia, forstås 'karriere' som de uddannelser og stillinger på arbejdsmarkedet som en person har gennemgået i sit liv. Tidligere blev karriere opfattet hierarkisk som en stige med karrieretrin, der symboliserer vigtigheden eller prestigen i 'at gøre en god karriere', altså at avancere (hurtigst muligt). Det symboliserede stor arbejdsindsats, engagement, social anerkendelse og status. 'Mål for fremtiden' forstås stadig som mål indenfor erhverv og faglighed, men ifølge Bo Klindt Poulsen, er karriere er begyndt at få en ny definition og handler mere om hvordan vi lever vores liv. Karriere er altså blevet mere horisontalt end vertikalt, og derfor skal vejledningen indenfor karriere også ændres.

Karrierelæring og karrierekompetencer

Vi og de unge skal udvikle karrierekompetencer også kaldet CMS (career management skills). Ud fra et nordisk perspektiv, defineres CMS som 'kompetencer til at forstå og udvikle sig selv, udforske livet, læring og arbejde samt håndtere liv, læring og arbejde i forandringer og overgange. Det er en opmærksomhed på, hvad man gør, men også hvad man kan gøre, og at den enkelte formes via sin livsførelse og sine handlinger og samtidig påvirker egne fremtidsmuligheder' (Thomsen, R., Notat om Karrierekompetence, 2014). Karrierelæring handler om at flytte perspektivet fra valgfokus til læringsfokus. Det at træffe et valg skal læres og kræver hjælp, og derfor bliver karrierelæringsteorien grundlaget for reflekterede og kompetente valg. Karrierelæring handler altså om at give de unge kompetencer til at forme deres egen fremtid. Den unge skal altså blive klogere på sig selv igennem karrierelæringsaktiviteter. Hvad er jeg god til, hvad kan jeg godt lide, hvor og hvordan trives jeg bedst? Hvad er mine drømme og ønsker? Hvordan når jeg mine mål og hvordan påvirker jeg mine egne fremtidsmuligheder i livet og i en karriere, og hvordan står jeg ved dem?

Refleksion er et vigtigt redskab i at opnå kompetencer indenfor karrierelæring. Center for Ungdomsforskning, CEFU har foreslået en model bestående af 3 dimensioner, der indbyrdes er afhængige af hinanden:

- Viden om og erfaring med uddannelse, fag og job – bevidsthed om mulighederne
- Viden om og erfaring med mig – både i nærmiljøet og i samfundet
- Erfaring med mine handlinger og beslutninger – elevernes måde at agere på i en karrierelæringsproces

Indenfor hvert af disse dimensioner, findes Bill Laws 4 niveauer, der beskriver læreprocessen i karrierelæring:

- Opdage, dvs. se, høre og opleve, få indtryk og information til at kunne komme videre
- Ordne, dvs. ordne og sortere, så forskelle, ligheder og sammenhænge står mere klart
- Fokuserer, dvs. mærke hvad der er vigtigt
- Forstå, dvs. forklare hvordan noget fungerer, og hvilke handlinger der synes at føre til hvad

Forskellige unge vil have brug for at få styrket forskellige dimensioner af hvor de står i deres (uddannelses-) liv. Det er også relevant at nævne, at karrierelæring kan fremmes på forskellige måder hos den unge og på forskellige tidspunkter i deres liv. Det er derfor ikke sikkert at den karrierelæring der gives i klassen, vil være lige relevant for alle elever. Her er det vigtigt at den unge har fået kompetencer til at kunne sortere og mærke efter, om den nye viden er brugbar for den

enkelte. Det er vigtigt at klæde den unge på, så det kommende uddannelsesvalg ikke bliver overvældende eller frustrerende.

Mål med projektet

Det overordnede formål med projektet 'Karrierelæring for elever i udskoling og på grundforløb 1' var at implementere karrierelæring i udskoling og på erhvervsskolerne, dvs. på grundskolernes 7., 8. og 9. klassetrin og på grundforløb 1, så at eleverne reflekterer over sig selv i forhold til flere forskellige uddannelser og job, træffer et selvstændigt og kvalificeret uddannelsesvalg og opnår karrierekompetencer. I projektet har vi valgt at tage udgangspunkt i eksisterende aktiviteter (såsom introkurser og brobygningsforløb), tilføjet nye elementer og afprøvet dem i konkrete situationer. Samtidig ville vi afprøve forskellige aktiviteter til afklaring i overgangen fra GF1 til GF2. Selvom karrierelæring er et begreb, der er blevet introduceret inden for det seneste årti, laves der efterhånden mange fine aktiviteter rundt på grundskoler og institutioner med ungdomsuddannelser. Dette projekt har derfor bidraget til udvikling af nye elementer, der kan supplere den karrierelæringsaktivitet der allerede er igangsat på grundskoler og erhvervsskoler i Region Midtjylland. Dvs. aktiviteterne der er udviklet og afprøvet i dette projekt, vil kunne anvendes på alle grundskoler og erhvervsskoler i Region Midtjylland i større eller mindre grad, og i det omfang der giver mening for den enkelte skole.

I den indledende fase af projektet ville vi kompetenceudvikle de forskellige medarbejdere, der skulle arbejde professionelt med karrierelæring i projektet på tværs af de deltagende skoler. Dette blev gjort i form af et fælles kick-off seminar i marts 2018 på Asmildkloster Landbrugsskole, og i form af en "fælles faglig formiddag" for studievejledere, undervisere og uddannelsesledere på UCH i juni 2018. Formålet med disse fælles arrangementer var, at deltagerne fik en forståelse af karrierelæringsbegrebet og fandt ud af, hvordan de kan arbejde med karrierelæring i praksis både til elever i udskoling og på GF1.

Aktiviteter i udskoling

I projektets løbetid, fra vinteren 2017 til foråret 2020, har der deltaget skoler fra Holstebro, Viborg og Skive samt elever på erhvervsuddannelserne UCH, Asmildkloster Landbrugsskole, SOSU STV samt Skive college. Indirekte har flere hundreder elever fra 7.-10. kl. fra de forskellige kommuner deltaget i projektet via aktiviteter på de forskellige institutioner både i form af introkurser, brobygningsaktiviteter, SKILLS, valgfag og campdag. Mange af disse aktiviteter er nu implementeret på de deltagende erhvervsskoler og fortsætter efter projektets afslutning. Desuden har de forskellige afholdte aktiviteter givet inspiration til de resterende institutioner i projektet. I forbindelse med disse projekter er der blevet udarbejdet materialer og beskrivelser både til undervisere, elever og forældre i udskoling. Evalueringer fra disse aktiviteter har vist, at en overvejende del af elever i udskoling er godt eller meget godt tilfredse med forløbene og har fået en god information og kendskab til erhvervsuddannelserne. Ud af dette tolker vi, at brobygningen er et godt fundament for de unges valg af ungdomsuddannelse.

SOSU STV har haft stor succes med Valgfaget "Bliv klog på krop, sundhed og fysik". Formålet med valgfaget var at sætte fokus på, at eleverne gennem disse undervisningsaktiviteter tilegner sig en bred viden og erfaring om, hvad det kræver og indeholder, at ville uddanne sig inden for et område, hvor man arbejder med kost, motion, sundhed, fysisk og mental træning og skadesforebyggelse. De har mødt en undervisningsform med oplæg, gruppearbejde, praktiske øvelser og forsøg/test. De har fået kendskab til, hvad det kræver af dem personligt, hvis man vil arbejde inden for f.eks. sundhedssektoren. Eleverne har også fået karrierelæring ift. skolens egen uddannelsesretninger og mulige karriereveje. Denne del af projektet har givet erfaring til alle projektdeltagende skoler, og har lagt grundlaget for et koncept, der kan anvendes og udvikles fremadrettet på erhvervsskolerne.

En stor del af projektet, var at udvikle et analogt spil og karrierelæring. Arbejdet med dette delprojekt, blev igangsat i starten af projektperioden og spiludviklingsgruppen bestod af repræsentanter fra UU Nordvestjylland, UCH, SOSU STV samt Asmildkloster Landbrugsskole. Denne gruppe har i tæt samarbejde med Søren Jønsson fra spiludviklingsfirmaet Lemuria, udviklet brætspillet igennem hele projektets løbetid. Formålet med 'Karrierespillet – Find din vej', er at spillerne lærer noget om sig selv og hinanden, hvad de er gode til, hvilke interesser og drømme de har, hvad er nødvendigt for at nå deres mål. Det har været en spændende og lærerig proces for alle i spiludviklingsgruppen, og brætspillet kan supplere karrierelæringsaktiviteter både i udkolingen og på ungdomsuddannelserne.

Som beskrevet tidligere, er dimensionerne i karrierelæring tæt knyttet og er indbyrdes afhængige af hinanden. Karrierelæringsaktiviteterne vil således påvirke flere dimensioner på samme tid. Derfor er det meget vigtigt, at karrierelæring iværksættes både *før* og *under* et evt. besøg i en virksomhed eller uddannelsesinstitution, men i lige så høj grad *efter* et besøg eller lignende. Ved at have lige meget fokus på *før*, *under* og *efter*behandlingen af karrierelæringsaktiviteten, skabes en proces, der kvalificerer de unge til at træffe et, for dem, kvalificeret, begrundet og reflekteret karrierevalg. I projektet har et af aktiviteterne netop lagt op til at der skulle ske både en forberedelse og en opfølgning af en besøgsdag for en stor gruppe udkolings elever på UCH. Denne besøgsdag blev afholdt som et forsøg på en fælles afslutning for elever der havde været i brobygningsforløb på ungdomsuddannelserne i Holstebro. Formålet med denne dag, var at eleverne skulle samle op på de erfaringer, de havde gjort sig i løbet af ugen ved bl.a. at optage en video med højdepunkter fra deres oplevelser i brobygningen. Ved siden af dette fik de et oplæg om at træffe valg i livet, ligesom de så de små film med rollemodeller for forskellige ungdomsuddannelser og job. Evalueringen af denne aktivitet var desværre ikke så god, og feedbacken gik på at eleverne ikke kunne se formålet med denne dag.

Ca. 70% af eleverne var efterskoleelever, og ved opfølgende samtaler med nogle efterskolevejledere viste det sig, at der ikke havde været forberedelse eller efterbehandling hjemme på skolerne. Vores erfaring var altså, at denne opgave var mere kompleks end vi troede, og ikke gav det udbytte, vi håbede på. Aktiviteten resulterede dog i et godt samarbejde på tværs af ungdomsuddannelserne og UU, hvor vi fik en fælles forståelse af karrierelæringsbegrebet og vigtigheden af at medtænke dette i planlægning og efterbehandling af aktiviteterne.

Aktiviteter på GF1

Med 4 forskellige uddannelsesinstitutioner i projektet, vil der helt naturligt foregå mange fine aktiviteter der støtter karrierelæring af den unge i overgangen fra grundforløb 1 til 2, men på forskellig vis. Disse aktiviteter blev i starten af projektet samlet i et fælles inspirationshæfte og delt blandt de fire skoler. Inspirationsmaterialet har været en god ballast i det videre arbejde i projektet i forhold til GF1. En række af ideerne fra inspirationsmaterialet er således efterfølgende afprøvet på flere skoler som led i projektet – og evalueret i den forbindelse.

Samtidig har vi i projektet haft fokus på følgende temaer, og til hvert tema er der givet en række eksempler på, hvordan dette arbejde helt konkret kan tage sig ud, så det støtter op om, at eleverne træffer deres endelige uddannelsesvalg på et reflekteret grundlag:

- Karrierelæring gennem forældresamarbejde
- Karrierelæring gennem inddragelse af elever, der er længere fremme i uddannelse
- Karrierelæring gennem virksomhedspraktik.

Fællesskab, et godt miljø og trivsel er afgørende for, at læring kan finde sted. Forældresamarbejdet er derfor vigtigt for den unge i alle henseender, men også for karrierelæring. På alle skolerne i projektet, fokuseres der derfor fremadrettet på et konstruktivt forældresamarbejde både i form af samtaler, arrangementer i forbindelse med afslutninger af forløb og nyhedsbreve. Uddannelsessamtalerne er med til at give forældrene et retvisende billede af deres barns skolegang – også i de tilfælde hvor der er problemer, som eleven evt. har fortiet over for forældrene. Det har i nogle tilfælde ført til et øget samarbejde mellem skolen og hjemmet i at støtte eleven i at deltage aktivt i undervisningen.

Fordelen ved at inddrage ældre elever, er at disse kan afklare evt. spørgsmål ud fra en fælles forståelse. Disse rollemodeller kan med fordel inddrages både i forbindelse med introduktion til uddannelsen i starten af grundforløb, men kan også inddrages aktivt i forbindelse med undervisning på tværs af årgange, hvor samarbejdet kan give eleven på grundforløbet et større indblik i hvilke krav mm. der stilles på de forskellige grene af erhvervsuddannelserne.

Formålet med grundforløb 1, er at eleven bliver afklaret med det fremtidige valg af ungdomsuddannelse. De deltagende lærere fra de fire samarbejdsskoler samt deres elever i projektet vurderer samstemmende, at virksomhedspraktikker har positiv betydning for elevernes endelige valg af ungdomsuddannelse. De beskrevne temaer, er derfor med succes blevet implementeret på de deltagende erhvervsskoler, men vil blive justeret i forhold til hvad der giver mening for gruppen af elever, og hvilken støtte der er nødvendig at give den enkelte elev.